

Príručka

o európskej
iniciatíve
občanov

PRISPEJTE K FORMOVANIU EURÓPSKEJ ÚNIE

Európska komisia
Generálny sekretariát
B-1049 Brusel
Text bol dokončený v máji 2024

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie

Print: ISBN 978-92-68-16232-3 doi:10.2792/090019 KA-09-24-332-SK-C
Web: ISBN 978-92-68-16258-3 doi:10.2792/250540 KA-09-24-332-SK-N

© Európska únia, 2024
Reprodukcia je povolená.

ÚVOD

Každý občan EÚ má právo zapojiť sa v rámci európskej iniciatívy občanov (EIO) do tvorby politiky EÚ a zaradiť do európskej agendy otázku, ktoré sú pre neho najdôležitejšie. Ide o spôsob, ako iniciovať politickú debatu „zdola nahor“ a upriamiť pozornosť na spoločné problémy, ktoré spájajú ľudí z rôznych krajín.

Existujú dva spôsoby, ako sa zapojiť. Môžete sa rozhodnúť podpísať prebiehajúce iniciatívy občanov, ktoré chcete podporiť, čo vám zaberie len niekoľko minút, alebo môžete spolu s inými občanmi EÚ zorganizovať novú iniciatívu občanov. Spustením iniciatívy občanov a zozbieraním potrebných podpisov vyzývate Európsku komisiu, aby navrhla nové právne predpisy v oblastiach, v ktorých má Komisia právomoc konať.

Tento nástroj bol spustený v roku 2012 a úspešné iniciatívy už priniesli konkrétne výsledky vrátane legislatívnych návrhov Európskej komisie a celého radu nelegislatívnych opatrení spojených s konkrétnymi iniciatívami. Začiatkom roka 2020 sa začali uplatňovať revidované pravidlá, vďaka ktorým je tento proces pre organizátorov a podporovateľov prístupnejší a jeho používanie jednoduchšie.

Európska iniciatíva občanov je nástrojom, ktorý vám slúži na vyjadrenie vašich predstáv a nám tak pomáha budovať lepšiu Európu.

OBSAH

EURÓPSKA INICIATÍVA OBČANOV V SKRATKE

5

AKO PODPORIŤ EURÓPSKU INICIATÍVU OBČANOV

7

AKO ZORGANIZOVAŤ EURÓPSKU INICIATÍVU OBČANOV

9

AKÝ JE DOTERAJŠÍ VPLYV EURÓPSKEJ
INICIATÍVY OBČANOV?

13

EURÓPSKA INICIATÍVA OBČANOV V SKRATKE

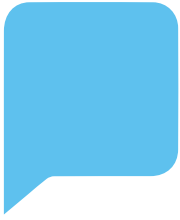
Čo je to európska iniciatíva občanov?

EIO je pre vás jedinečnou príležitosťou prispieť k formovaniu EÚ apelovaním na Európsku komisiu, aby navrhla nové právne predpisy. Ak iniciatíva získa 1 miliónov overených podpisov, Komisia rozhodne, aké opatrenia v danej súvislosti prijme.

Európska iniciatíva občanov sa riadi nariadením EÚ 2019/788.

Čoho sa môžu európske iniciatívy občanov týkať?

Iniciatíva občanov sa môže týkať akejkoľvek oblasti, v ktorej má Komisia právomoc navrhovať právne predpisy. Ide napríklad o oblasť životného prostredia, ochrany spotrebiteľa, poľnohospodárstva, rybolovu, energetiky, dopravy, obchodu atď.

Kto môže zorganizovať európsku iniciatívu občanov?

Iniciatívu môže začať minimálne sedem občanov EÚ (štátnych príslušníkov krajín EÚ), ktorí žijú v siedmich rôznych krajinách EÚ a ktorí dovърšili vek oprávňujúci voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu. Vo väčšine krajín EÚ môžu občania EÚ voliť od 18 rokov, ale v niektorých krajinách už môžu vo voľbách do Európskeho parlamentu voliť vo veku 16 či 17 rokov (1).

Týchto sedem občanov EÚ môže zároveň v jednej z krajín EÚ zriadiť právny subjekt, ktorý bude túto iniciatívu riadiť.

Iniciatívy občanov však nemôžu byť riadené už založenými organizáciami, organizácie však môžu iniciatívy propagovať alebo podporovať, pokiaľ tak robia otvorene a transparentne.

¹ Podrobnosti nájdete tu: https://citizens-initiative.europa.eu/data-requirements_sk

Kto môže podpísať európsku iniciatívu občanov?

Iniciatívu občanov (2) môžu podpísať všetci občania EÚ bez ohľadu na to, kde žijú, ak dovърšili vek, ktorý ich oprávňuje voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu (pozri vyššie).

V snahe zapojiť mladých ľudí do demokratických procesov EÚ vyzýva Komisia krajiny EÚ k tomu, aby znížili minimálny vek umožňujúci podporiť iniciatívu na 16 rokov. Viac informácií nájdete na našom webovom sídle.

² Nemusíte byť zapísaný do zoznamu voličov, stačí, že dosiahnete požadovaný vek.

AKO PODPORIŤ EURÓPSKU INICIATÍVU OBČANOV

Podpora iniciatívy online alebo v papierovej podobe

Všetky otvorené iniciatívy občanov nájdete na [webovom sídle EIO](#). Každú iniciatívu môžete podporiť len raz.

Organizátori sa môžu rozhodnúť, či budú zbierať podpisy online alebo v papierovej podobe. Na podporu iniciatívy treba poskytnúť tieto údaje:

- Krajina, ktorej ste štátnym príslušníkom.
- Svoje úplné krstné mená a priezviská a v závislosti od krajiny buď váš dátum narodenia a úplnú adresu, alebo osobné identifikačné číslo (číslo dokladu totožnosti) a druh čísla/dokladu totožnosti.

Ak iniciatívu podpisujete online, môžete namiesto uvedených údajov použiť svoju elektronickú identifikáciu (eID), ak to vaša krajina umožňuje.

Ak ju podpisujete v papierovej podobe, musíte do formulára uviesť dátum a podpísaný ho odovzdať organizátorom.

V prípade online zberu sa pri iniciatívach používa online systém na zber vyhlásení o podpore, ktorý spravuje Komisia. V rámci tohto systému Komisie sa uplatňujú najprísnejšie normy v oblasti bezpečnosti a ochrany údajov. Komisia zabezpečuje ochranu osobných údajov v súlade s nariadením o ochrane údajov EÚ (EUGDPR).

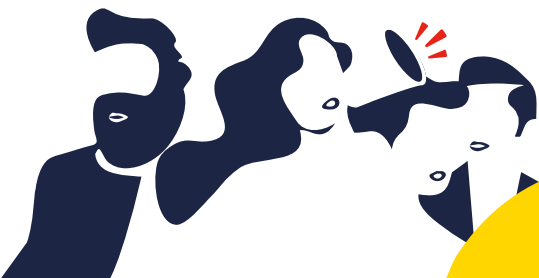
Čo sa deje s vašimi údajmi a ako sú tieto údaje chránené?

Keď iniciatívu podporíte a tá získa viac ako 1 milión podpisov, vaše vyhlásenie o podpore sa zašle orgánu v krajine vašej štátnej príslušnosti, ktorý dohliada na overovanie. Organizátori iniciatívy, Komisia a vnútroštátne orgány sú povinní vaše údaje chrániť, pričom zoznam signatárov nesmú zverejniť.

Vnútroštátne orgány musia všetky vyhlásenia o podpore zničiť najneskôr do troch mesiacov od ukončenia procesu overovania.

Údaje podporovateľov iniciatív, ktoré nedosahujú prahové hodnoty a ktoré neboli predložené na overenie, sa vymažú po skončení lehoty na zber v súlade s limitmi uchovávanía údajov stanovenými v nariadení EIO.

Pred podpísaním iniciatívy si prečítajte vyhlásenie o ochrane osobných údajov, ktoré je k dispozícii v papierovej podobe alebo online, aby ste mali jasnú predstavu o tom, ako budú vaše údaje spracované a ako si môžete uplatniť svoje práva.

AKO ZORGANIZOVAŤ EURÓPSKU INICIATÍVU OBČANOV

Krok č. 1: PRÍPRAVA

Najprv zväzte, či je EIO vhodným nástrojom na presadenie vášho zámeru. Iniciatíva občanov musí

Komisiu vyzývať k navrhnutiu nových právnych predpisov, pričom sa musí týkať [oblasti, v ktorej má Komisia právomoc konať](#) ⁽³⁾.

Ak má váš zámer iné zameranie, zväzte iné možnosti kontaktovania inštitúcií EÚ. Viac informácií nájdete na [webovom sídle Komisie](#) ⁽⁴⁾.

Pred začatím iniciatívy vytvorte skupinu organizátorov pozostávajúcu minimálne zo siedmich občanov EÚ, ktorí dovŕšili vek oprávňujúci voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu a ktorí žijú minimálne v siedmich rôznych krajinách EÚ (členovia skupiny nemusia byť štátnymi príslušníkmi siedmich rôznych krajín EÚ).

V žiadosti o registráciu iniciatívy občanov uveďte členov skupiny a zvoleného zástupcu a jeho náhradníka, ktorí budú v mene skupiny komunikovať a konať. Po zaregistrovaní iniciatívy sa na webovom sídle EIO uverejnia mená všetkých členov spolu s e-mailovými adresami zástupcu a jeho náhradníka.

Môžete zriadiť aj právny subjekt, ktorý bude vašu iniciatívu riadiť.

Ďalšie tipy a rady na prípravu vašej iniciatívy nájdete na stránke [fóra európskej iniciatívy občanov](#) ⁽⁵⁾, kde môžete nájsť poradenské materiály, získať odborné poradenstvo a spolupracovať s podobne zmysľajúcimi ľuďmi.

⁵ Navštívte: https://citizens-initiative-forum.europa.eu/_sk

³ Informácie o právomociach Komisie nájdete tu: https://europa.eu/citizens-initiative/faq-eu-competences-and-commission-powers_sk

⁴ Alternatívne spôsoby, ako oslovit' a ovplyvniť EÚ, nájdete tu: https://commission.europa.eu/about-eu-ropcan-commission/get-involved_sk

Krok č. 2: REGISTRÁCIA INICIATÍVY

Keď ste pripravení predložiť svoju iniciatívu, požiadajte Komisiu, aby ju zaregistrovala na webovom

sídle EIO vytvorením vášho účtu organizátora. Žiadosť o registráciu, ktorú zasielate prostredníctvom vášho účtu, musí obsahovať:

- názov iniciatívy (maximálne 100 znakov);
- opis cieľov iniciatívy (maximálne 1 100 znakov) – môžete pripojiť aj prílohu, v ktorej uvediete informácie o predmete, cieľoch a kontexte iniciatívy (maximálne 5 000 znakov);
- ustanovenia zmlúv EÚ, ktoré považujete za relevantné v súvislosti s navrhovanými opatreniami ⁽⁶⁾;
- osobné údaje a dokumenty minimálne siedmich organizátorov (meno a priezvisko, poštová adresa, štátna príslušnosť a dátum narodenia), pričom sa osobitne uvedú údaje týkajúce sa zástupcu a jeho náhradníka, ako aj ich e-mailové adresy a telefónne čísla;
- mená ďalších členov skupiny organizátorov;

⁶ Viac informácií o zmluvách EÚ nájdete tu: https://europa.eu/citizens-initiative/faq-eu-competences-and-commission-powers_sk

- v prípade všetkých členov skupiny doklad o krajine ich štátnej príslušnosti a krajine ich pobytu;
- podľa potreby aj dokumenty, ktorými sa preukazuje zriadenie právneho subjektu na účely riadenia iniciatívy, ako aj skutočnosť, že zástupca môže konať v mene tohto právneho subjektu;
- všetky zdroje financovania a podpory vašej iniciatívy, ktoré sú známe v čase registrácie.

Pripojiť môžete aj dokument s ďalšími informáciami, ako aj návrh právneho aktu.

Registrácia nie je automatická. Komisia váš návrh skontroluje, aby sa predovšetkým uistila, či:

- vaša skupina organizátorov bola vytvorená správne (za každého člena musíte predložiť doklad o krajine štátnej príslušnosti a krajine pobytu);
- vaša iniciatíva spadá do právomoci Komisie predložiť návrh právneho aktu;
- iniciatíva nepredstavuje zneužitie práva, nie je neopodstatnená, šikanujúca alebo v rozpore s hodnotami EÚ uvedenými v zmluvách EÚ ⁽⁷⁾ či právami zakotvenými v Charte základných práv Európskej únie.

⁷ Článok 2 Zmluvy o Európskej únii: „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

Komisia má dva mesiace na to, aby navrhovanú iniciatívu zaregistrovala. Ak však váš návrh v plnom rozsahu nespadá do právomoci Komisie, máte možnosť ho prepracovať a opätovne predložiť v priebehu dodatočných dvoch mesiacov, po ktorých uplynutí môže Komisia vašu iniciatívu úplne alebo čiastočne zaregistrovať alebo registráciu zamietnuť.

Po zaregistrovaní vašej iniciatívy Komisia o tom formálne informuje zástupcu skupiny a jeho náhradníka a vašu iniciatívu uverejní na webovom sídle EIO.

Komisia túto iniciatívu bezplatne preloží do všetkých úradných jazykov EÚ. To vám počas kampane pomôže pri zbere podpisov v celej EÚ.

Krok č. 3: ZÍSKANIE PODPORY

Musíte získať podporu prinajmenšom jedného milióna občanov EÚ, pričom aspoň v siedmich krajinách EÚ musí byť dosiahnutý minimálny počet signatárov. Signatári musia vyplniť osobitný formulár vyhlásenia o podpore.

Sami si môžete zvoliť, odkedy začnete vyhlásenia o podpore zbierať, v každom prípade to však musí byť do šiestich mesiacov od dátumu registrácie. Vyhlásenia o podpore môžete zbierať až 12 mesiacov.

Na účely zberu vyhlásení v papierovej podobe si môžete z účtu organizátora stiahnuť hotové formuláre pre vašu iniciatívu. Tieto formuláre sú k dispozícii vo všetkých úradných jazykoch EÚ.

Na online zber vyhlásení o podpore použijete bezplatný online systém Komisie. Tento systém je pripravený na používanie a ponúka niekoľko možností individuálneho nastavenia.

Zozbierajte čo najviac vyhlásení o podpore, pretože niektoré z nich môžu byť počas následného procesu overovania vyhlásené za neplatné, napr. v prípade viacerých vyhlásení o podpore predložených jednou osobou.

Ochrana údajov

Počas celého postupu musíte dodržiavať právne predpisy o ochrane údajov. Viac informácií nájdete v pokynoch pre organizátorov na webovom sídle EIO.

Minimálny počet signatárov na členský štát

Nie je potrebné, aby ste vyhlásenia o podpore vyzbierali vo všetkých krajinách EÚ. Aspoň v siedmich krajinách EÚ však musíte dosiahnuť minimálny počet signatárov. [Prahové hodnoty](#) pre jednotlivé krajiny možno nájsť na webovom sídle EIO ⁽⁸⁾.

Do potrebného počtu 1 milióna signatárov sa budú započítavať aj vyhlásenia o podpore zozbierané v krajinách, v ktorých sa nepodarilo dosiahnuť prahovú hodnotu.

Krok č. 4: OVERENIE VYHLÁSENÍ O PODPORE

Ak ste do konca lehoty na zber zozbierali aspoň 1 milión vyhlásení o podpore, musíte príslušné vnútroštátne

orgány v krajinách, v ktorých dosiahnete prahovú hodnotu, požiadať o to, aby osvedčili počet platných vyhlásení o podpore za danú krajinu.

Vyhlásenia o podpore musíte predložiť na overenie do troch mesiacov od skončenia lehoty na ich zber.

⁸ https://citizens-initiative.europa.eu/thresholds_sk

Komisia na vašu žiadosť zašle vnútroštátnym orgánom vyhlásenia o podpore, ktoré sa zozbierali online prostredníctvom jej online systému na zber vyhlásení.

Vyhlásenia o podpore zozbierané v papierovej podobe môžete vnútroštátnym orgánom zaslať zabezpečenou službou na výmenu súborov, ktorú Komisia dáva bezplatne k dispozícii.

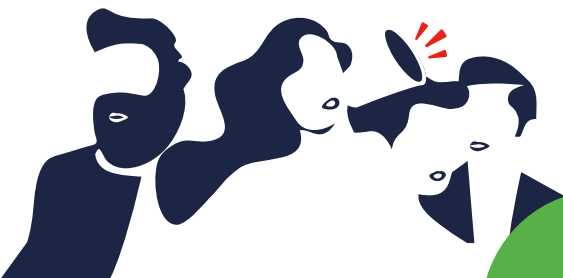
Vnútroštátne orgány majú až tri mesiace na to, aby osvedčili počet platných vyhlásení o podpore. Vydajú vám osvedčenie s celkovým počtom potvrdených podpisov.

Krok č. 5: PREDLOŽENIE INICIATÍVY

Po získaní minimálneho počtu vyhlásení o podpore musíte do troch mesiacov od ukončenia fázy overovania

Komisii predložiť svoju iniciatívu a osvedčenia vydané vnútroštátnymi orgánmi.

Krok č. 6: ZÍSKANIE ODPOVEDE

Komisia má šesť mesiacov na to, aby preskúmala vašu iniciatívu a odpovedala na ňu. Do jedného mesiaca odo dňa predloženia iniciatívy s Vami

Komisia zorganizuje stretnutie a do troch mesiacov sa uskutoční verejné vypočutie v Európskom parlamente. Počas oboch stretnutí máte možnosť predstaviť svoju iniciatívu a podrobne vysvetliť svoje ciele. Európsky parlament by zároveň mohol viesť diskusiu o vašej iniciatíve na plenárnom zasadnutí a prijať k nej uznesenie.

Komisia po preskúmaní iniciatívy prijme formálne stanovisko, v ktorom uvedie, aké prípadné opatrenia má v úmysle prijať, ako aj dôvody a harmonogram týchto opatrení. Toto stanovisko Komisia formálne prijme a uverejní ho vo všetkých úradných jazykoch EÚ.

Ak Komisia v reakcii na iniciatívu občanov zvažuje navrhnutie právneho predpisu, v rámci prípravy svojho návrhu vykoná potrebné kroky, ako sú [verejné konzultácie](#) a [posúdenia vplyvu](#).

Návrh sa po prijatí Komisiou predloží Európskemu parlamentu a Rade (alebo v niektorých prípadoch len Rade), ktoré ho budú musieť prijať, aby sa z neho stal platný [právny predpis](#) ⁽⁹⁾.

⁹ Pozri: <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/legislative-procedures.html>

AKÝ JE DOTERAJŠÍ VPLYV EURÓPSKEJ INICIATÍVY OBČANOV?

Niektoré z iniciatív, ktorým sa podarilo získať potrebný počet podpisov, vyústili do nových právnych predpisov alebo viedli k iným významným výsledkom. Napríklad:

V reakcii na [iniciatívu Právo na vodu \(Right2Water\)](#), sa Komisia zaviazala k tomu, že zintenzívni úsilie na zabezpečenie plného vykonávania právnych predpisov EÚ o vode, pričom v tejto súvislosti prijala návrh na revíziu smernice EÚ o pitnej vode, v ktorej sa krajinám EÚ ukladá povinnosť zaručiť Európanom vrátane zraniteľných skupín obyvateľstva prístup k bezpečnej pitnej vode. Táto smernica nadobudla účinnosť v januári 2021 a členské štáty ju mali transponovať do vnútroštátneho práva do januára 2023.

[Iniciatíva „Zákaz glyfozátu \(Ban Glyphosate\) a ochrana ľudí a životného prostredia pred toxickými pesticídmi“](#) viedla Komisiu k tomu, aby v roku 2017 navrhla právne predpisy týkajúce sa transparentnosti a udržateľnosti posudzovania rizika EÚ v rámci potravinového reťazca. Zlepšuje transparentnosť vedeckých štúdií, ktoré pomáhajú pri povoľovaní látok, ktoré sa môžu dostať do našich potravín, ako sú prídavné látky alebo pesticídy. „Nariadenie o transparentnosti“ sa uplatňuje od marca 2021.

[Iniciatíva „Zastavte odstraňovanie plutiev – zastavte obchod“](#) vyzvala na zákaz dovozu, vývozu a tranzitu odstránených žraločích plutiev. V júli 2023 sa Komisia zaviazala začať posúdenie vplyvu takéhoto zákazu a začiatkom roka 2024 prišla s dotazníkom pre zainteresované strany a verejnou konzultáciou. Na základe výsledkov Komisia zvažuje ďalšie kroky, pričom bude pracovať na čo najlepšom presadzovaní existujúcich pravidiel týkajúcich sa ochrany žralokov a osloví medzinárodných partnerov s cieľom znížiť celosvetovú spotrebu žraločích plutiev.

V reakcii na [iniciatívu „Za kozmetické výrobky netestované na zvieratách – Európa bez pokusov na zvieratách“](#) sa Komisia zaviazala začať sériu opatrení, ktorých cieľom je urýchliť obmedzovanie testovania na zvieratách v oblasti výskumu, vzdelávania a odbornej prípravy. Zároveň sa podujala vypracovať plán zameraný na nahradenie testovania na zvieratách pri posudzovaní chemickej bezpečnosti. Organizátori EIO sú úzko zapojení do konzultačného procesu a v decembri 2023 sa zúčastnili na seminári venovanom spomínanému plánu.

Európska iniciatíva občanov vám umožňuje ovplyvniť politiky EÚ a životy ľudí v EÚ. Začnite alebo podporte iniciatívu, aby sa niečo zmenilo.

Chopte sa iniciatívy!

ĎALŠIE INFORMÁCIE

Webové sídlo európskej iniciatívy občanov

https://citizens-initiative.europa.eu/_sk

Na tomto webovom sídle nájdete:

- informácie o všetkých iniciatívach občanov usporiadané podľa ich statusu vrátane odpovedí Komisie;
- podrobné informácie o pravidlách európskej iniciatívy občanov, pokyny a najčastejšie otázky;
- zoznam príslušných orgánov a kontaktných miest v každej krajine EÚ;
- v prípade organizátorov iniciatív – prístup k vášmu účtu organizátora, prostredníctvom ktorého môžete predložiť žiadosť o registráciu a riadiť svoju iniciatívu po jej zaregistrovaní Komisiou;
- propagačné materiály vrátane súboru nástrojov pre stredné školy „Demokracia EÚ v praxi – vyjadrite svoj názor prostredníctvom európskej iniciatívy občanov“;
- informácie o ambasádoroch európskej iniciatívy občanov, národných kontaktných miestach a najnovšie správy o európskej iniciatíve občanov.

Fórum európskej iniciatívy občanov

https://citizens-initiative-forum.europa.eu/_sk

Získajte viac informácií o praktických tipoch a trikoch pri riadení európskej iniciatívy občanov, požiadajte o odborné rady a pomoc, oboznámte sa so skúsenosťami iných iniciatív a nájdite ľudí, ktorí sa môžu pripojiť k vašej skupine organizátorov.

Bulletin

Na webovom sídle európskej iniciatívy občanov [si objednajete bulletin](#) s najnovšími informáciami.

Europe Direct

Tel. 00 800 6 7 8 9 10 11 (*)

E-mail alebo chat: https://european-union.europa.eu/contact-eu_sk

Takisto sa môžete obrátiť na informačné centrum služby Europe Direct vo svojej krajine. Nájdete ho tu:

https://european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_sk?topics=1040

(*) Za väčšinu hovorov sa neplatí, niektorí operátori, telefónne automaty alebo hotely si však môžu účtovať poplatok.

Dôležité upozornenie

Táto publikácia poskytuje všeobecné informácie o pravidlách a podmienkach platných pre európsku iniciatívu občanov. Obsah publikácie nie je právne záväzný a jej text nemožno považovať za vyčerpávajúci.

Podrobné pravidlá európskej iniciatívy občanov sú stanovené v nariadení (EÚ) 2019/788:

<https://europa.eu/!tU34yK>

**Európska
iniciatíva
občanov**

KA-09-24-332-SK-N

CHOPTĚ SA INICIATÍVY

**Európska iniciatíva občanov
Prispejte k formovaniu
Európskej únie**

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

ISBN 978-92-68-16258-3
doi:10.2792/250540